

Starogrška tragedija Elektra v režiji Petra Petkovška

Tragedija Elektra izpod peresa Sofokla je mogočno delo, ki je danes še kako aktualno. Letos jo je na gledališki oder ponovno postavil Teater Megaron v režiji Petra Petkovška, s katerim sem naredila tudi intervju. V članku Oresteja smo že govorili o predzgodbi Elektre. V tragediji pa spoznamo Elektro, ki trmasto vztraja pri žalovanju za svojim očetom, čaka doma na svojega brata. Ajgist ji zaradi bojzani za svoj prestol prepove poroko in tako je zamrznjena v času. Orest se vrne domov, da bi na ukaz boga Apolona maščeval očeta in ubil svojo mater Klitajmestro ter njenega ljubimca Ajgista.

V Teatru Megaron ste začeli s pravljicama, nadaljevali z aktualno družbeno dramo, se pod mentorstvom Gregorja Čušina preizkusili v pisanju dramskega besedila in letošnjo sezono zaključili s klasičnim delom. Od kje ti zamisel, da bi lahko na odru ponovno oživel Sofoklovo Elektro?

Že od samih začetkov gledališke skupine Teater Megaron sem si želel, da bi nekoč delali nek klasični tekst. Lansko leto sem bil na študijski izmenjavi v Parizu, kjer sem med drugim poslušal tudi predmete iz gledališča. Pri predmetu, kjer je profesorica predavala snov grškega in rimskega gledališča, je bilo vzorčno delo Sofoklova Elektra. Analizirali in spoznavali smo različne postavitve Elektre, in tako sem to grško tragedijo malo bolje spoznal, jo vzljubil ter dobil idejo za njeno uprizoritev doma.

Nekateri so mnenja, da se velikih dramskih del ne sme posodabljati, saj s tem le-ta izgubijo svoj čar. Ti pa si kot režiser na Elektro pogledal iz sodobnega vidika, s čimer si gledalce postavil pred dejstvo, da tudi danes družine razpadajo in smo tudi mi ujeti v času svojih dejanj, ki se jim želimo izogniti. Zakaj?

Odločili smo se, da bomo dramsko delo analogno predstavili v današnji čas in poskušali doseči vsaj približno enak učinek na gledalca, kot ga je izzvala starogrška tragedija na Grke v tistih časih. Želeli smo, da bi gledalec z dramskimi osebami sočustvoval in doživel katarzo (ki je sicer precej sporen pojem), kar naj bi grški gledalci doživljali ob gledanju tragedije. Sklenili smo, da bomo na Elektro pogledali iz sodobnega vidika in se vprašali, kako mi danes iz našega zornega kota gledamo na določen lik. Za primer lahko vzamemo Klitajmestro. Lik Klitajmestre je bil v stari Grčiji nekaj pošastnega. Prvič, ženska, ki je ubila svojega moža, drugič, ženska, ki je vladala, tretjič, ženska, ki je prepodila svoje lastne otroke in jih zamenjala z nezakonskimi ter živela v nezakonski zvezi z mehkužnežem. Danes pa seveda ni povsem tako, saj popolnoma drugače gledamo na vlogo ženske v družbi. Zato je Klitajmestra za nas na nek način tragični lik; konec koncev je bila deset let sama doma, njen mož, ki je bil pogumen bojevnik in gospodar, se je vrnil domov z ljubico, kar je bilo v stari Grčiji nekaj popolnoma normalnega, vendar je Klitajmestro to zelo prizadelo in nazadnje je Agamemnon ubil oziroma daroval njeno hčerko, da je šla lahko vojska zavojevat neko daljno mesto. Klitajmestra nam po eni strani še vedno deluje kot zločinka, ker je ubila svojega moža, hotela je ubiti tudi svojega sina, vendar po drugi strani, lahko bolje razumemo položaj, v katerem se je znašla. Zato se nam je zdel ta način posodobitve Elektre najboljši.

Skozi vso dramo vidimo Elektro kot močno osebnost, ki trmasto vztraja pri žalovanju za svojim očetom in se ne zmeni za materine grožnje, ki jo med drugim prepodli tudi iz doma. Vseeno pa nekako ni zmožna sama ubiti matere, ampak čaka brata. Zato se pojavi vprašanje, ali je Elektra res močnejša od Oresta. Kdo po tvojem mnenju prevladuje v odnosu Elektra – Orest?

Elektra je močnejša, saj je to drama o ženskih likih in moški v njej zelo malo nastopajo. V odnosu z bratom je Elektra dominantna, med drugim ga je tudi vzgajala. Ona pravi: "Orest je moj! Nikoli ni bil

mamin, ampak samo moj!" To je lepo prikazano pri Evripidovi različici Elektre, kjer Orest omahuje ali naj ubije mater ali ne, in ga Elektra pregovori oziroma skorajda prisili v uboj. Orest se Elektri kot šibek karakter ne zmore upreti. Mi smo nekaj tega vnesli v Sofoklovo varianto, kjer je Orest sicer manj prizadet z nalogo, ki jo mora izvršiti. Na podlagi njegovega teksta smo potem dodali preobrat, v katerem se sestri upre in gre sam dalje svojo pot. Vendar z uporom Orest vseeno ne prevlada v njunem odnosu, ampak postane enakovreden Elektri, ta pa spozna, da on ni več njen, da nima več oblasti nad njim.

Lahko bi rekli, da je Elektra zaljubljena v brata, kar pa je incestna naveza. Zakaj Elektra tako zelo obožuje Oresta?

Elektra je Oresta vzgajala, hkrati je njegova sestra in hkrati je Orest sploh edini moški, s katerim je bila kdajkoli v stiku, saj ji je kot devici to prepovedano in ona je zamrznjena v stadiju device, ker se ne sme poročiti. Zato v naši interpretaciji vlada med njima incestno razmerje. Poleg tega Orest, ko se vrne domov, ni več dojenček, ampak odrasel moški. V stavku on je moj, se tisti moj v smislu materinskega posedovanja spremeni v incestno posedovanje. Elektra spremeni svoj odnos do njega in on se temu ne zna upreti.